

Н. В. Федірко,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри національної економіки та публічного управління,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-4009-9474*

О. А. Федірко,

*д. е. н., доцент, завідувач кафедри європейської економіки і бізнесу,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-1043-1184*

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.5—6.30

ЦИФРОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У ПРОТИДІЇ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

N. Fedirko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of National Economy and Public Administration Department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

O. Fedirko,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of European Economy and Business, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

DIGITAL PERSPECTIVES OF FINANCIAL CONTROL IN COMBATING POLITICAL CORRUPTION IN UKRAINE

Система фінансового контролю, яка створена в Україні з метою запобігання політичній корупції, базується на звітності та аудиті руху коштів та майна, що знаходяться у розпорядженні суб'єктів, долучених до публічної сфери. Основними її елементами є електронне декларування доходів, видатків та майна, моніторинг способу життя суб'єктів декларування, додаткові заходи щодо повідомлення про відкриття валютного рахунку чи суттєві зміни у майновому стані, а також державне фінансування політичних партій. Реалізація цих напрямків антикорупційного фінансового контролю здійснюється на цифрових засадах з використанням спеціально розроблених електронних реєстрів, порталів, системи та каталогів даних. Такі цифрові інструменти дозволяють за допомогою ІТ-інфраструктури та новітніх ІТ-технологій здійснювати не лише подання звітності та аналіз представленої в ній інформації, але і багатокритеріальну оцінку ризиків, суб'єктів та об'єктів корупційної діяльності. Організація впроваджуваних цифрових інструментів антикорупційного фінансового контролю має високу позитивну оцінку з боку органів влади, втім дослідження авторів виявило також наявні та потенційні проблеми їх застосування, що дозволили визначити виклики та перспективи подальшої цифровізації в цій сфері. Серед стратегічних завдань подальшої цифровізації фінансового контролю як інструменту протидії політичній корупції автори визначають цифрове знеособлення прийняття рішень, розвиток цифрових компетентностей, цифрова етика та культура, цифровізація адміністративних процедур та цифрова інклюзія усіх зацікавлених сторін.

The system of financial control, established in Ukraine to prevent political corruption, is based on reporting about and auditing of the movement of funds and property at the disposal of actors involved in the public sphere. Its main elements are electronic declaration of incomes, expenditures and property, monitoring of the declarants' way of life, additional measures to notify the opening of a foreign currency account or significant changes in property status, as well as government funding of political parties. The implementation of these areas of anti-corruption financial control is carried out on a digital basis using the specially designed electronic registers, portals, systems and data catalogues. With the help of IT infrastructure and the up-to-date information technologies and software, such digital tools allow not only reporting and analyzing of the information presented in it, but also multi-criteria assessment of risks, subjects and objects of corruption. The organization of the implemented digital tools of anti-corruption financial control is highly praised by the government authorities, but the authors' research also revealed a number of current existing and potential problems in their application. This allowed the identification of challenges and prospects for further digitalization in this area. Digitization processes impose a number of challenges on the financial control toolkit in the fight against corruption, which are used to resolve the conflicts in implementation of various tasks in the field of managerial, organizational,

informational and technological activities. Among the strategic objectives of further digitalization of financial control as a tool to combat political corruption, the authors identify digital depersonalization of decision-making, development of digital competencies, digital ethics and culture, digitalization of administrative procedures and digital inclusion of all stakeholders. An important prerequisite for such tasks and the development of new digital tools for anticorruption financial control is to ensure continuous online interaction through online portals, social networks and other digital platforms in order to build effective partnerships with stakeholders and promote their electronic participation.

Ключові слова: антикорупційний фінансовий контроль, антикорупційні цифрові інструменти, цифровізація, е-декларування, реєстр корупціонерів, реєстр декларацій, антикорупційний портал, державне фінансування політичних партій, реєстр Politdata.

Key words: anti-corruption financial control, anti-corruption digital instruments, digitalization, e-declaration, corrupt officials register, declarations register, anti-corruption portal, public financing of political parties, Politdata register.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сьогодні майже в кожній країні світу цифрові технології стали серед ключових інструментів органів влади у вирішенні суспільних проблем. Цифрова трансформація суспільства модифікує як соціально-економічні процеси, так і механізми публічного управління, створюючи нові можливості розвитку в усіх сферах господарювання та врядування. Серед найбільш перспективних сфер державної політики щодо імплементації цифрових інструментів є антикорупційна діяльність, де їх використання дозволяє суттєво покращити ефективність заходів, в першу чергу, за рахунок дистанціювання суб'єктів при прийнятті рішень. Саме завдяки цифровізації країни можуть забезпечувати прозорість публічної сфери, контроль за фінансуванням політичної діяльності, а також активність громадськості. Технологічно розвинені країни у різний спосіб та масштаби запровадили електронні реєстри, електронний уряд, електронний суд, успішність яких доведена на практиці.

Для економіки України цифровізація також є одним з пріоритетних векторів, що, за оцінками, здатна забезпечити 10—12% щорічного приросту ВВП. За висловом Голови Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) О. Новікова під час 9-ої сесії Конференції держав-учасниць Конвенції ООН проти корупції, що відбулась 14 грудня 2021 року в Єгипті, наразі Україна є "лідером у світі з прозорості даних та розробки антикорупційних ІТ-рішень" [17]. Зокрема, успішності в нашій країні набули цифрові платформи фінансового антикорупційного контролю, що базуються на електронній звітності публічних посадовців та політичних партій. Втім, за висновками аналітичних установ, Україна демонструє недостатній прогрес щодо переходу електронного урядування до цифровізації публічного управління та гармонізації цифрових ринків у напрямі досягнення цілей, які ЄС запропонував для країн Східного партнерства [13].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, У ЯКИХ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ЦЯ ПРОБЛЕМА З НАСТУПНИМ ЧІТКИМ ОЗНАЧЕННЯМ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Дослідженням процесів та наслідків цифровізації механізмів реалізації державної антикорупційної політики присвячені праці значної кількості вітчизняних вчених, які зосереджували свою увагу на ефектах запровадження електронного урядування, цифрових платформ та реєстрів. Так, О. Карпенко [10] обґрунтовує пріоритеті шляхи розвитку цифрового врядування в Україні. Ю. Пігарєв, І. Куспльак та В. Дрешпак [8] досліджують використання інструментів електронного урядування та електронної демократії у запобіганні корупції та роблять висновки щодо основних підходів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій для запобігання корупції в органах публічної влади за кордоном і в Україні. Д. Молчанов вивчає, які цифрові інструменти доступні українцям для боротьби з корупцією у різних сферах [12]. С. Шевченко та Н. Сидоренко досліджують електронні інструменти протидії корупції у контексті світового тренду прозорості публічної служби та управління, зокрема, крізь призму використання ІКТ в електронному врядуванні [18]. А. Юрченко на основі вивчення досвіду діяльності електронного урядування як механізму запобігання політичній корупції визначає необхідні складові успішної протидії корупції в Україні [19]. Р. Радецький дає оцінку ефективності електронного декларування як інструменту запобігання корупції в Україні та пропонує сфокусувати новий механізм декларування на особах, що обіймають державні посади і посади державної служби категорії "керівники", що дозволить скоротити кількість суб'єктів декларування та полегшить аналіз даних [16]. Вчені погоджуються, що цифрові інструменти суттєво підвищують ефективність державних антикорупційних заходів, втім проблема корупції в Україні є настільки глибокою, що її вирішення потребує постійного пошуку нових підходів та можливостей у боротьбі з її причинами.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження практики застосування цифрових інструментів антикорупційного фінансового контролю в Україні та обґрунтування перспективних напрямків щодо їх подальшої модернізації.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ ОБґРУНТУВАННЯ

У світовій та вітчизняній практиці антикорупційної політики на сьогодні напрацьовано достатньо широкий асортимент інструментів, серед яких проведення аналітичних досліджень, моніторинг та координація, формування високих етичних стандартів у діяльності публічних органів, розслідування і кримінальне переслідування, освітня і просвітницька діяльність, а також різні форми контролю. Інструмент фінансового контролю у протидії корупції передбачає застосування заходів звітності та аудиту руху коштів та майна у розпорядженні суб'єктів, долучених до публічної сфери. Сучасна система фінансового контролю корупції в Україні охоплює електронне декларування, моніторинг способу життя суб'єктів декларування на основі поданих декларацій чи інших даних, додаткові заходи щодо повідомлення про

відкриття валютного рахунку чи суттєві зміни у майновому стані, а також заходи щодо державного фінансування політичних партій. Основним суб'єктом, що уповноважений здійснювати фінансовий контроль корупції в Україні є Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), тому саме воно є головним замовником, розробником та адміністратором призначених для цього цифрових інструментів: Реєстр декларацій, Реєстр корупціонерів, Портал прихованих інтересів, Антикорупційний портал, Портал корупційних ризиків, Реєстр Politdata. Складові антикорупційного фінансового контролю та цифрові інструменти їх реалізації в Україні представлено на рисунку 1.

З 2014 року згідно Закону України "Про запобігання корупції" в Україні передбачено електронне декларування доходів та витрат осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, яке передбачає подання декларацій, їх облік та оприлюднення, контроль та перевірку. Для забезпечення функціонування електронного декларування НАЗК створено цифровий інструмент Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

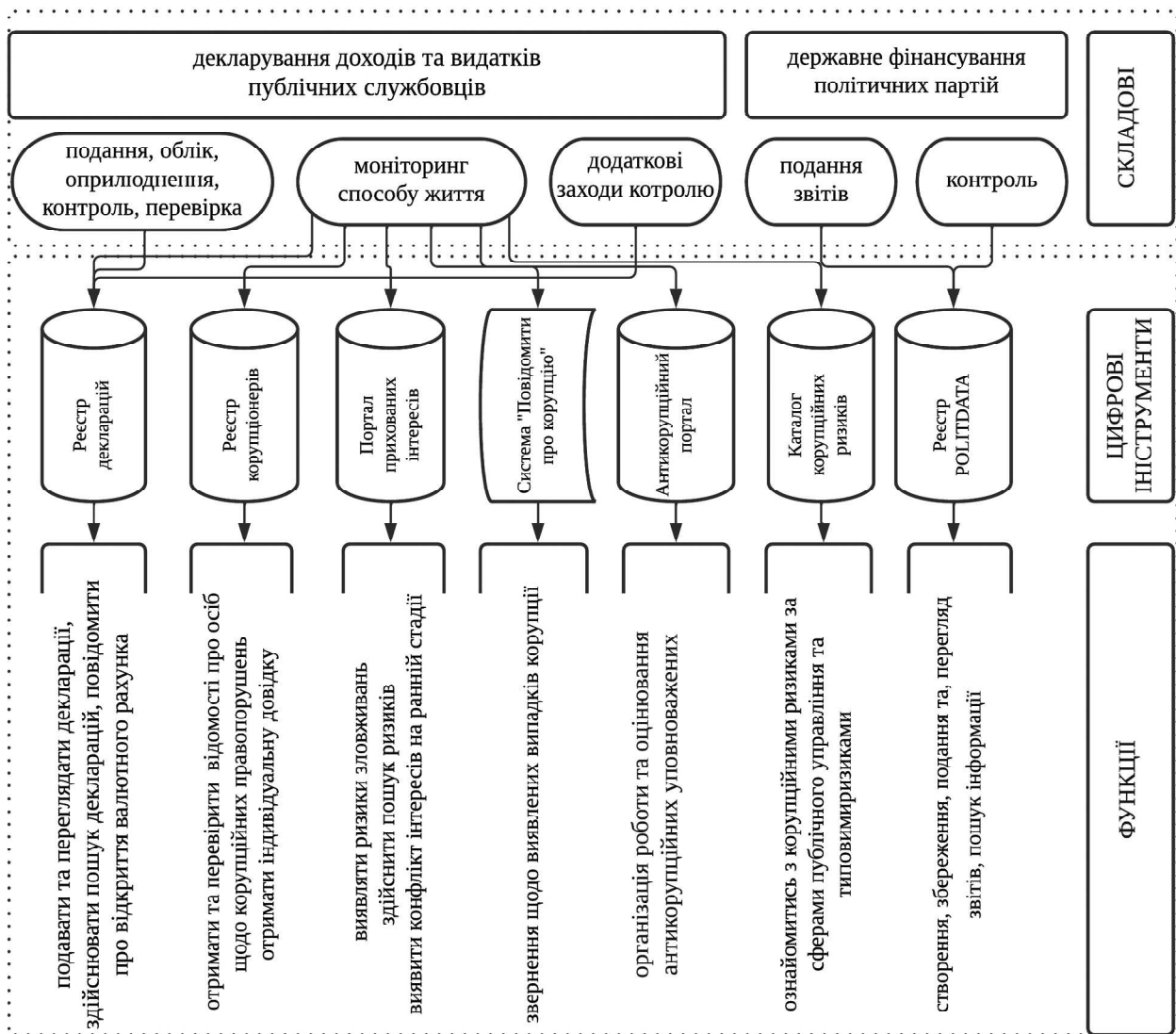

Рис. 1. Цифрові інструменти фінансового контролю корупції в Україні

Джерело: авторська розробка.

(Реєстр декларацій), який дозволяє подавати та переглядати декларації публічних службовців, здійснювати пошук по вмісту всіх поданих документів за будь-яким об'єктом декларування.

Станом на лютий 2022 року в реєстрі налічується 6765,5 тис. документів. За період кампанії декларування 2021 року до Реєстру надійшло 791,8 тис. декларації, з них — 720,5 тис. щорічних декларацій діючих посадовців, 71,4 тис. — декларації подали особи, які припинили працювати в органах влади минулого року [7]. Втім, динаміка декларування у 2019—2021 роках показує скорочення кількості поданих декларацій, зокрема на 115 одиниць за 2021 рік [9].

У 2021 році НАЗК здійснило повну перевірку 1026 декларацій та виявило недостовірні відомості на суму понад 1,2 млрд грн. У кожній третій декларації було виявлено порушення, які передбачають кримінальну або адміністративну відповідальність. Ознаки адміністративного правопорушення (декларування недостовірної інформації на суму від 227 тис. до 1,1 млн гривень) виявлено в 171 декларації, а ознаки кримінальних правопорушень виявлені у 119 деклараціях, при цьому недостовірні відомості подано на суму понад 1,1 млн грн. Також 2021 року виявлено непідтверджені активи на загальну суму 84,8 млн грн.

Водночас, за даними громадського антикорупційного проєкту "Декларації" [4], який дозволяє здійснити цифровий аналіз усіх декларацій України, можна виявити, що подана декларантами інформація не повною мірою є реальною (рис. 2). Зокрема, у 2019 році задекларовано доходів на суму 520,2 млрд. грн проти 909,3 млрд. грн у 2016 році, тобто на 42% менше. Така тенденція не відповідає динаміці загальних доходів населення, які, згідно даних Держстату України, у 2019 році перевищили їх розмір 2016 року в 1,8 рази [5].

Згідно результатів е-декларування, 3 млн декларацій показують відсутність у родини декларантів доходів, нерухомості, активів чи земельних ділянок. При цьому, відібрані ризик-показники свідчать, що декларанти не вказують вартість транспортних засобів (66 тис. декларацій) чи нерухомості (224 тис. декларацій), що були придбані у звітному році, вказують на наявність гаражу без авто (53 тис. декларацій), підтверджують, що їх активи у понад 10 разів перевищують їх доходи (14 тис. декларацій), наявність готівки на суму понад 5 млн грн та люксових авто (6 тис. декларацій). Такі дані ставлять під сумнів правдивість даних, представлених в деклараціях та потребують додаткової уваги з боку НАЗК щодо моніторингу життя суб'єктів декларування.

Моніторинг способу життя суб'єктів декларування є другою складовою фінансового контролю корупції, передбачений згідно Закону України "Про запобігання корупції". Він спрямований на виявлення невідповідності рівня їх життя задекларованим ними майну і доходам. Джерелами для моніторингу слугують не лише електронні декларації, але й інформація, отримана від фізич-

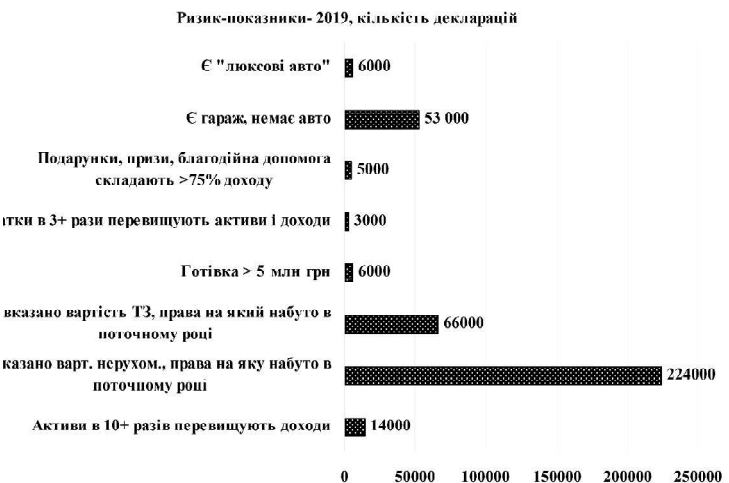
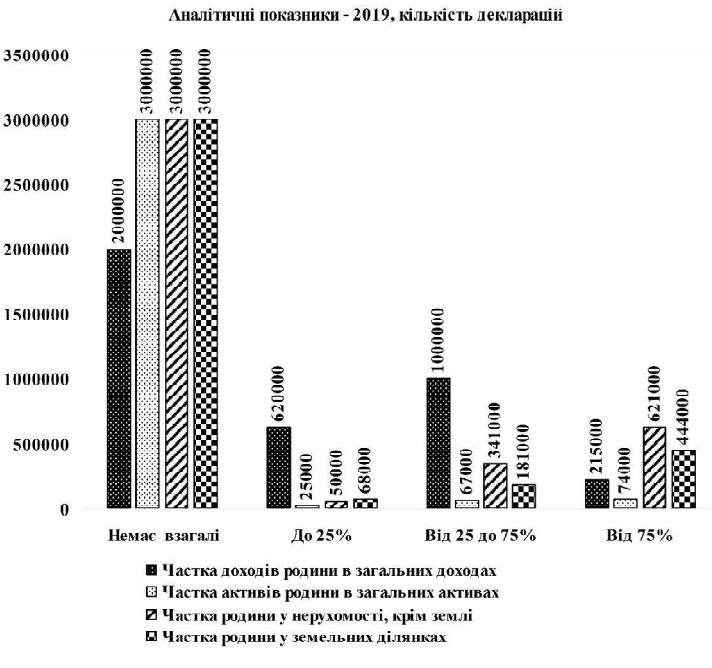

Рис. 2. Результати е-декларування в Україні

Джерело: побудовано авторами за даними проєкту "Декларації" [5].

них та юридичних осіб, а також із засобів масової інформації та інших відкритих джерел інформації. Для здійснення моніторингу розроблено Портал прихованих інтересів [15], який є новим цифровим інструментом, створеним НАЗК спільно з "Антикорупційним Штабом" для виявлення можливих корупційних порушень. Він дозволяє виявляти ризики зловживань українськими чиновниками та депутатами та передбачає, що кожен користувач може здійснити пошук корупційних ризиків, а також розкрити інші приховані корупційні правопору-

шення, які завдають збитків державному бюджету. Портал використовує інформацію з відкритих джерел PROZORRO, Єдиного державного реєстру (ЄДР), Реєстру декларацій, Реєстру ЦВК, сайтів рад усіх рівнів. Технічні можливості цього інструменту здатні автоматично виявити конфлікт інтересів за 11-ма типами корупційних ризиків ще на стадії законопроектної діяльності на основі бази даних про 6,1 млн пов'язаних фізичних осіб та майже 1,5 млн компаній [15]. Станом за лютий 2022 року інструмент виявив майже 633 тис. можливих ризиків [15]. В рамках проведеного НАЗК у 2021 року моніторингу способу життя [7] виявлено ознаки правопорушень на загальну суму понад 153 млн грн. Окрім того, за результатами аналізу ризиків у деклараціях цифровими інструментами НАЗК провело повну перевірку 161 декларації. Загалом виявлено недостовірні відомості на понад 522 млн грн. Також 2021 році завдяки зверненням громадян та журналістів [7] у деклараціях було виявлено недостовірні відомості на 418 млн грн.

Дієвим цифровим антикорупційним інструментом НАЗК також є введений з лютого 2019 року Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (Реєстр корупціонерів) [6]. НАЗК розміщує інформацію в реєстрі з Єдиного державного реєстру судових рішень. Для користувачів портал дозволяє отримати та перевірити наявність або відсутність відомостей про фізичну чи юридичну особу, до якої застосовано заходи кримінально-правового характеру за корупційне правопорушення. За даними статистики реєстру за весь період створено понад 42 тис. записів, в тому числі майже 7 тис. записів за кримінальними правопорушеннями, 17 тис. — за адміністративними правопорушеннями, 16,5 тис. — без зазначення категорії справи, 1,7 тис. — за дисциплінарними правопорушеннями.

Не менш важливим цифровим інструментом НАЗК, який охоплює усі напрямки фінансового контролю, передбачені Законом України "Про запобігання корупції", є Антикорупційний портал уповноважених підрозділів та осіб України [3], який включає також Мапу антикорупційних уповноважених. Антикорупційні уповноважені — посадовці органів влади та інших організацій публічного сектору, які покликані налагодити та підтримувати функціонування системи запобігання корупції. Згідно з аналітичними даними НАЗК станом на 2021 рік сформовано 9390 посад уповноважених, серед яких 2061 — в загальнодержавних органах та місцевих органах виконавчої влади, 433 — в органах місцевого самоврядування, а на підприємствах, установах та організаціях публічного сектору — 6896 уповноважених.

В складі Антикорупційного порталу створено також ще один цифровий інструмент — Каталог корупційних ризиків [11], який дає можливість ознайомитись з корупційними ризиками за сферами публічного управління та типовими ризиками, які виникають у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування. Цей каталог вміщує інформацію щодо ризиків з публічних закупівель, управління персоналом та державного контролю, а також за різними сферами публічного управління, зокрема оборона, соціальне забезпечення, земельні відносини, містобудування, інфраструктура. Для користувачів цей Каталог дозволяє здійснювати пошук ризику за власни-

ками та ключовими словами, втім його аналітичні можливості є обмеженими, оскільки наразі недоступні автоматизовані порівняння та узагальнення в масштабах окремих групи ризиків чи для їх загальної кількості.

Ще одним цифровим інструментом НАЗК є Портал "Повідомити про корупцію" [14], який уможливує електронні звернення щодо виявлених випадків корупції. Його створення є важливим кроком щодо забезпечення можливості для викривачів повідомляти про випадки корупції через канали зв'язку, зберігаючи свою анонімність. Алгоритм подання повідомлення передбачає виконання послідовних кроків, під час яких визначається сфера корупційного правопорушення та встановлюється відповідальний орган влади. Станом на початок 2022 року у суді перебувало 45 справ, супровід яких здійснює НАЗК, 48 судових справ є новими, відкритими з 01.01.2020 року, натомість з початку 2020 року було виграно 36 справ.

У 2016 році Законом України "Про політичні партії в Україні" запроваджено четвертий напрям фінансового контролю корупції — державне фінансування політичних партій. На підставі звітів політичних партій НАЗК контролює дотримання ними законодавства та цільове використання коштів, виділених з Державного бюджету України на їх діяльність, а також стежить за своєчасністю подання та повнотою звітів партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах, а також звіту зовнішнього незалежного фінансового аудиту діяльності партій. У 2020 році НАЗК зробив важливий крок аби забезпечити більш прозору систему фінансування політичних партій, запустивши у тестовому режимі електронне звітування (паралельно з паперовим) на електронній платформі POLITDATA. Це спрощує процес звітування для політичних партій та надає доступ до інформації громадянам. Відкриті дані дозволять відслідковувати, хто фінансує українські політичні партії та аналізувати, які приватні інтереси можуть мати їхні внескодавці. Це дозволить громадянам бути більш поінформованими під час парламентських та місцевих виборів.

Попри суттєву допомогу в реалізації державних антикорупційних заходів вплив цифрових технологій може містити певні ризики для державних органів. Вони потенційно можуть перемістити дрібну корупцію до сфер, що залишаються паперовими, або дозволити приховати корупційні дії окремих технічно грамотних чиновників. Наприклад, працівники державної адміністрації в Боснії і Герцеговині після запровадження системи електронної реєстрації громадян зловживали своїм доступом та підробляли дані для продажу фальшивих ідентифікаційних карток та паспортів [1].

Потенційні негативні наслідки цифровізації для корупційної сфери також можливі, якщо буде створено нові можливості для корупції через темну мережу, використання криптовалюти або зловживання такими технологіями, як централізовані бази даних [2]. Деякі дослідження вказують на потенційно шкідливе використання цифрових технологій для протидії корупції. Наприклад, 2 мільйони євро (близько 1,8 мільйона фунтів стерлінгів) щороку зникають з хорватських пунктів збору через те, що чиновники вводять неправдиві дані в інформаційну систему [1]. Такі приклади підкреслюють той факт, що

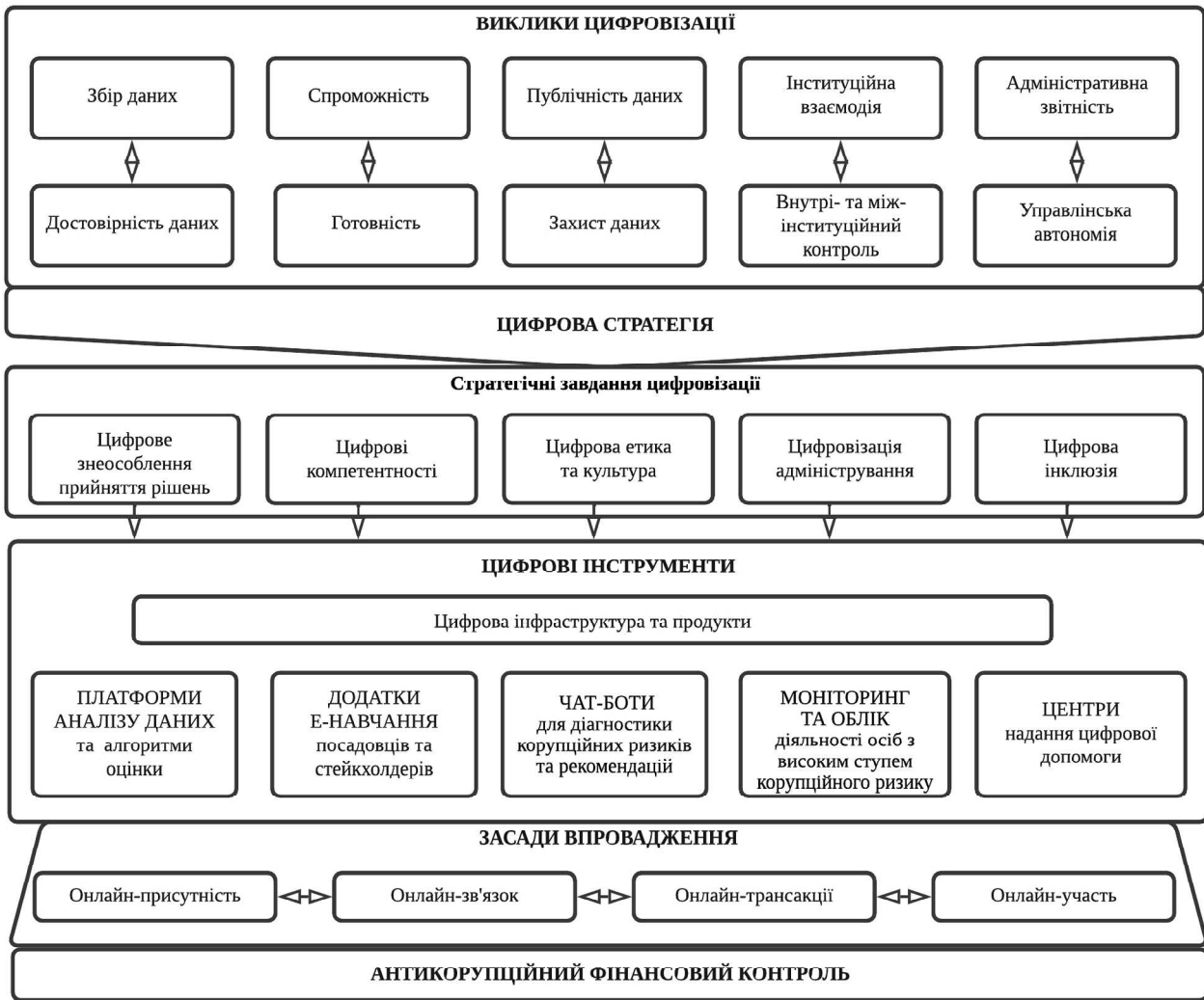

Рис. 3. Виклики, завдання та інструменти цифрової модернізації антикорупційного фінансового контролю в Україні

Джерело: авторська розробка.

цифрові технології самі по собі не є панацеєю від корупції, а також можуть зіграти на руку корупціонерам. Тому можна говорити про відсутність автоматичного досягнення позитивного результату у боротьбі з корупцією, скоріше, їх вплив залежить від узгодження між інструментами та способом їх використання, включаючи підтримку та навички використання технологій. Саме тому вважаємо, що подальша цифровізація інструменту фінансового контролю повинна враховувати ряд викликів та стратегічних завдань, покликаних забезпечити стійкість та дієвість антикорупційних заходів (рис. 3).

Серед основних викликів, які процеси цифровізації накладають на інструмент фінансового контролю у протидії корупції, на нашу думку, варто визначити дилему проблем щодо:

- забезпечення максимально широкого збору даних та одночасно, їх достовірності;
- узгодження спроможності до цифровізації на основі наявних технологій та компетентностей з реальною готовністю суб'єктів фінансового контролю та його стейкхолдерів;
- забезпечення публічності та відкритості даних та, одночасно, належного рівня їх захисту з метою запобігання зловживань з доступною інформацією;

- встановлення інституційної взаємодії в реалізації антикорупційних заходів за належного рівня внутрішнього та міжінституційного контролю, в тому числі з боку неурядових організацій;

- узгодження вимог щодо адміністративних процедур та звітності з належним рівнем управлінської автономії.

З урахуванням таких викликів подальші кроки щодо цифровізації антикорупційного фінансового контролю повинні враховувати завдання щодо:

- цифрового знеособлення прийняття рішень, що дозволяє зменшити корупційний ризик суб'єктивності та індивідуальних інтересів, що може бути реалізовано завдяки удосконаленню аналітичних можливостей платформ даних;
- розвиток цифрових компетентностей суб'єктів декларування та усіх стейкхолдерів антикорупційної політики, зокрема через створення нових освітніх продуктів, в тому числі додатків для смартфонів;
- посилення цифрової етики та культури посадовців та стейкхолдерів, зокрема захист прав людини та обмеження нецільового використання відкритих даних, а також застосування чат-ботів для швидкої діагностики корупційних ризиків, робота яких на зразок

"віртуального лікаря" дозволятиме також отримати рекомендації щодо подальших кроків;

— розвиток цифрових систем адміністрування організаційно-управлінських процесів, зокрема, шляхом створення нових систем моніторингу та обліку діяльності осіб з високим ступенем корупційного ризику, в тому числі такі, що виконуватимуть ряд дозвоільних функцій для таких осіб;

— цифрова інклюзія для осіб з обмеженими цифровими можливостями, які не мають змоги долучитися до антикорупційної діяльності НАЗК через слабкість доступної їм ІТ— інфраструктури чи продуктів, зокрема за рахунок створення центрів надання цифрової допомоги в громадах.

Важливими передумовами реалізації таких завдань та розробки нових цифрових інструментів фінансового контролю корупції є забезпечення постійної онлайн-взаємодії через онлайн-портали, соціальні мережі та інші цифрові платформи з метою розбудови ефективних партнерських відносин зі стейкхолдерами та сприяння їх електронній участі. Безпосередньою умовою подальшої цифрової модернізації інструментів антикорупційного фінансового контролю також є інвестування в технології штучного інтелекту, блокчейн, роботи, а також інфраструктуру ІКТ, задля підвищення інструментів дієвості фінансового контролю у протидії корупції.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Нові цифрові технології дозволяють підвищити ефективність процедур виявлення та запобігання корупційним ризикам, які в минулому приховувались на паперових документах. У поєднанні з політичною волею уряду у боротьбі з корупцією, вони змінюють процес вироблення державної політики та сприяють удосконаленню антикорупційної діяльності органів державних органів. Цифрові технології мають значний вплив на забезпечення активної взаємодії з викривачами, оскільки в цій сфері необхідно забезпечити надійний захист каналів зв'язку, анонімність користувача та об'єктивну перевірку отриманої інформації.

Цифровізація інструментів антикорупційного фінансового контролю в Україні вплинула на роботу всіх суб'єктів, причетних до корупції чи до боротьби з нею, включаючи державні установи, організації громадянського суспільства, приватний сектор та засоби масової інформації. Використання цифрових технологій сприяє прозорості та підзвітності державних інституцій, надаючи громадськості дієві інструменти антикорупційного контролю. Втім, ефективність цифрових інструментів залежить від типу та глибини корупції. Їх антикорупційний вплив може бути суттєво послаблений або зовсім зведений нанівець за умови високого ступеня контролю корумпованими державними службовцями діяльності державних інституцій. Більше того, окремі цифрові інструменти в руках потужних корупціонерів можуть навіть сприяти корупції, особливо коли вони включають сам процес цифровізації. Дієвість цифрових інструментів антикорупційного фінансового контролю буде недостатньою без відкритості уряду за рахунок вільного доступу до мереж та інформації державних

установ. Важливу роль також відіграє запровадження постійного діалогу з відповідними неурядовими організаціями для пошуку нових технологічних рішень у протидії корупції та підвищення якості державних послуг.

Література:

1. Abuse of Information Technology (IT) For Corruption. Regional School of Public Administration. 2013. URL: <https://www.respaweb.eu/download/doc/01+Abuse+of+IT+for+Corruption+ENG.pdf/3150c827ad9bae-7b31ba4e04e69ad1af.pdf> (дата звернення: 15.02.2022).
2. Adam I., Fazekas M. Are emerging technologies helping win the fight against corruption— A review of the state of evidence. Information Economics and Policy. Volume 57. 2021. URL: <https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2021.100950> (дата звернення: 15.02.2022).
3. Антикорупційний портал уповноважених підрозділів та осіб України. URL: <https://antycorportal.nazk.gov.ua> (дата звернення: 15.02.2022).
4. Декларації. Аналітика. URL: <https://declarations.com.ua/BI/> (дата звернення: 15.02.2022).
5. Доходи та витрати населення України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2022).
6. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. URL: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2022).
7. За результатами повної перевірки декларацій у 2021 році НАЗК виявило недостовірні відомості на понад 1,2 мільярди гривень. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/povnyu/za-rezultatamy-povnoyi-perevirky-deklaratsij-u-2021-rotsi-nazk-vyavylo-nedostovirni-vidomosti-na-ponad-1-2-milyardy-gryven/> (дата звернення: 15.02.2022).
8. Інструменти електронного урядування та електронної демократії у запобіганні корупції в органах публічної влади / [Ю.Б. Пігарєв, І.С. Куспляк, В.М. Дрешпак]. К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. 58 с.
9. Кампанія декларування 2021 завершена: надійшло майже 800 тисяч декларацій. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/povnyu/kampaniya-deklaruvannya-2021-zavershena-nadijshlo-majzhe-800-tysyach-deklaratsij/> (дата звернення: 15.02.2022).
10. Карпенко О. Цифрове врядування: імперативи реалізації в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2017. Вип. 3. С. 57—61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2017_3_11 (дата звернення: 15.02.2022).
11. Каталог корупційних ризиків. URL: <https://antycorportal.nazk.gov.ua/risks/> (дата звернення: 15.02.2022).
12. Молчанов Д. Чому боротьба з корупцією — справа кожного, і як тут допомагає цифровізація. Економічна правда. 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/12/9/680508/> (дата звернення: 15.02.2022).
13. Печенкін І. Антикорупційні механізми використання цифровізації публічного управління. URL: <https://itta.info/antikorupcijni-mexanizmi-vikoristannya-cifrovizacii-publichnogo-upravlinnya/> (дата звернення: 15.02.2022).
14. Повідомити про корупцію. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/povidomytu-pro-koruptsiyu/> (дата звернення: 15.02.2022).
15. Портал прихованих інтересів. URL: <https://interes.shtab.net/> (дата звернення: 15.02.2022).

16. Радецький Р.С. Електронне декларування як інструмент запобігання корупції в Україні. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 29(68). 2018. №1. С.130—134. http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/1_2018/26.pdf (дата звернення: 15.02.2022).

17. "Україна — лідер у світі з прозорості даних та розробки антикорупційних ІТ-рішень" — Голова НАЗК під час Конференції країн-членів Конвенції ООН проти корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/ukrayina-lider-u-sviti-z-prozorosti-danyh-ta-rozrobky-antikoruptsiynih-it-rishen-golova-nazk-pid-chas-konferentsiyi-krayin-chleniv-konventsii-oon-proty-koruptsiyi/> (дата звернення: 15.02.2022).

18. Шевченко С., Сидоренко Н. Електронне урядування та ІКТ як інструменти протидії корупції у контексті світового тренду прозорості публічної служби. Аспекти публічного управління. 2020. Том 8. № 5. DOI: 10.15421/152095

19. Юрченко А. Електронне урядування — ефективний механізм запобігання політичній корупції. ГРАНІ. 2019. Том 22. № 4. URL: <https://doi.org/10.15421/171946> (дата звернення: 15.02.2022).

References:

1. Regional School of Public Administration (2013), "Abuse of Information Technology (IT) For Corruption", available at: <https://www.respaweb.eu/download/doc/01+Abuse+of+IT+for+Corruption+ENG.pdf/3150c-827ad9bae7b31ba4e04e69ad1af.pdf> (Accessed 15 February 2022).

2. Adam, I. and Fazekas, M. (2021), "Are emerging technologies helping win the fight against corruption— A review of the state of evidence", Information Economics and Policy, vol. 57, available at: <https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2021.100950> (Accessed 15 February 2022).

3. National Agency on Corruption Prevention (2022), "Anti-corruption portal of authorized units and persons of Ukraine", available at: <https://antycorportal.nazk.gov.ua/> (Accessed 15 February 2022).

4. Bihus.Info (2022), "Declarations. Analytics", available at: <https://declarations.com.ua/BI/> (Accessed 15 February 2022).

5. State statistic serves of Ukraine (2022), "Incomes and expenditures of the population of Ukraine", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 February 2022).

6. National Agency on Corruption Prevention (2022), "Unified state register of persons who have committed corruption or corruption-related offenses", available at: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/> (Accessed 15 February 2022).

7. National Agency on Corruption Prevention (2022), "According to the results of a full audit of declarations in 2021, the NACP found inaccurate information for more than 1.2 billion hryvnias", available at: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/za-rezultatamy-povnoyi-perevirky-deklaratsij-u-2021-rotsi-nazk-vyyavlyonodostovirni-vidomosti-na-ponad-1-2-milyardy-gryven/> (Accessed 15 February 2022).

8. Pihariyev, Yu. B. Kuspliak, I. S. and Dreshpak, V. M. (2017), Instrumenty elektronnoho uriaduvannia ta

elektronnoi demokratii u zapobihanni koruptsii v orhanakh publichnoi vlyady [Tools of e-government and e-democracy in preventing corruption in public authorities], Kyiv, Ukraine.

9. National Agency on Corruption Prevention (2022), "The 2021 declaration campaign is over: almost 800,000 declarations have been received", available at: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/kampaniya-deklaruvannya-2021-zavershena-nadijshlo-majzhe-800-tysyach-deklaratsij/> (Accessed 15 February 2022).

10. Karpenko, O. (2017), "Digital governance: imperatives of implementation in Ukraine", Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, vol. 3, pp. 57-61, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2017_3_11 (Accessed 15 February 2022).

11. National Agency on Corruption Prevention (2022), "Catalog of corruption risks", available at: <https://antycorportal.nazk.gov.ua/risks/> (Accessed 15 February 2022).

12. Molchanov, D. (2021), "Why the fight against corruption is everyone's business, and how digitalization helps here", Ekonomichna pravda, available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/12/9/680508/> (Accessed 15 February 2022).

13. Pechenkin, I. (2018), "Anti-corruption mechanisms of digitalization of public administration", Info ITTA, available at: <https://itta.info/antikorupcijni-mexanizmi-vikoristannya-cifrovizacii-publichnogo-upravlinnya/> (Accessed 15 February 2022).

14. National Agency on Corruption Prevention (2022), "Report corruption", available at: <https://nazk.gov.ua/uk/povidomyty-pro-koruptsiyu/> (Accessed 15 February 2022).

15. National Agency on Corruption Prevention (2022), "Portal of hidden interests", available at: <https://interes.shtab.net/> (Accessed 15 February 2022).

16. Radetskyi, R.S. (2018), "Electronic declaration as a tool to prevent corruption in Ukraine", Vcheni zapysky TNU im. V.I. Vernadskoho. Seria: Derzhavne upravlinnia, vol. 29 (68), no. 1, pp. 130—134, available at: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/1_2018/26.pdf (Accessed 15 February 2022)

17. National Agency on Corruption Prevention (2022), "Ukraine is a world leader in data transparency and development of anti-corruption IT solutions" — NACP Chairman during the Conference of the Parties to the UN Convention against Corruption", available at: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/ukrayina-lider-u-sviti-z-prozorosti-danyh-ta-rozrobky-antikoruptsiynih-it-rishen-golova-nazk-pid-chas-konferentsiyi-krayin-chleniv-konventsii-oon-proty-koruptsiyi/> (Accessed 15 February 2022).

18. Shevchenko, S. and Sydorenko, N. (2020), "E-government and ICT as tools to combat corruption in the context of the global trend of public service transparency", Aspekty publichnoho upravlinnia, vol. 8, no. 5. DOI: 10.15421/152095.

19. Iurchenko, A. (2019), "E-government is an effective mechanism for preventing political corruption", GRANI, vol. 22, no. 4, available at: <https://doi.org/10.15421/171946>, (Accessed 15 February 2022).

Стаття надійшла до редакції 20.02.2022 р.